

> Retouradres Postbus 20301 2500 EH Den Haag

Ministerie van Justitie en Veiligheid
t.a.v. de minister van Asiel en Migratie, G. van den Brink
Postbus 20301
2500 EH Den Haag

**Inspectie Justitie en
Veiligheid**
Directie Beschermen, Straffen
en Handhaving
Afd. Beschermen

Hoge Nieuwstraat 8
2514 EL Den Haag
Postbus 20301
2500 EH Den Haag
www.inspectie-jenv.nl

Contactpersoon

contact@inspectie-jenv.nl

Onze referentie

7466277

Datum 30 april 2026
Betreft Quickcheck gegevensdragers van asielzoekers door de DISA

Geachte heer Van den Brink,

De Inspectie Justitie en Veiligheid (Inspectie JenV) ziet toe op de kwaliteit van de taakuitvoering van uitvoeringsorganisaties binnen het Justitie- en Veiligheidsdomein, waaronder de vreemdelingenketen. Op 1 januari 2025 is de Dienst Identificatie en Screening Asielzoekers (DISA) in opdracht van het voormalige ministerie van Asiel en Migratie (het departement) opgericht om het Identificatie- en Registratieproces (I&R-proces) voor de asielprocedure uit te voeren. Hiervoor voerde de Afdeling Vreemdelingenpolitie, Identificatie en Mensenhandel (AVIM) van de politie het I&R-proces uit.

Als onderdeel van het I&R-proces onderzoekt de DISA ook gegevensdragers – voornamelijk mobiele telefoons – van asielzoekers. Dit noemt de DISA de 'quickcheck'. In 2025 ontving de Inspectie JenV signalen over gebreken in de grondslag en de uitvoering van die quickcheck. Deze signalen kwamen onder meer voort uit gesprekken met de DISA, wetenschappelijk onderzoek¹ en jurisprudentie van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State (de Afdeling).²

Na onderzoek³ concludeert de Inspectie JenV dat de DISA op ontoereikende juridische grondslag de inhoud van gegevensdragers van asielzoekers onderzoekt. Dit geldt zowel voor de identificatie en registratie als voor het opvangen van veiligheidssignalen. Zowel de DISA als het departement – de opdrachtgever – hebben erkend dat de wettelijke grondslag ontoereikend is en hebben om die reden gekozen voor een aanvulling daarop. Die houdt in dat de quickcheck alleen nog maar uitgevoerd wordt als de asielzoeker daarvoor toestemming heeft

¹ Koen Leurs et al., *Encountering the digital border: smartphone screening in the Dutch asylum procedure*, 8 juli 2025, *Journal of Ethnic and Migration Studies*, p. 3660.

² Zie de uitspraken van de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State van 3 april 2024, [ECLI:NL:RVS:2024:1387](#), onder 4.1 tot en met 4.3, die van 25 januari 2025, [ECLI:NL:RVS:2025:132](#), onder 4 tot en met 4.3, en die van 14 juli 2025, [ECLI:NL:RVS:2025:3180](#), onder 4 en 4.1.

³ Voor dit onderzoek heeft de Inspectie JenV een documentstudie gedaan van zowel openbare bronnen als bij de DISA opgevraagde interne stukken, zoals werkinstructies en de Data Protection Impact Assessment. Aanvullend heeft de Inspectie JenV twee inspectiebezoeken afgelegd op 11 december 2025 en 2 februari 2026. Tijdens deze bezoeken heeft zij een totaal van 29 intakes geobserveerd. Daarnaast heeft de Inspectie JenV tien gesprekken gevoerd met medewerkers in verschillende functies van de DISA, de Immigratie- en Naturalisatiedienst en het directoraat-generaal Migratie. Tot slot heeft zij twee keer schriftelijk aanvullende vragen aan de DISA gesteld.

gegeven. Maar gelet op de afhankelijkheidspositie van de asielzoeker ten opzichte van de overheid, roept deze constructie vragen op bij de Inspectie JenV over de rechtmatigheid van de uitvoering van de quickcheck. Ook constateert de Inspectie JenV naar aanleiding van haar onderzoek dat de asielzoekers onvoldoende geïnformeerd worden over de doelen van de quickcheck, de uitvoering daarvan en of er gevolgen zijn als de asielzoeker geen toestemming geeft. Dit maakt dat de Inspectie JenV bedenkingen heeft bij de rechtmatigheid van de opdracht aan en de taakuitvoering door de DISA.

Op 11 maart 2026 is bekendgemaakt dat de DISA per juni 2026 stopt met de uitvoering van zijn taken.⁴ Vanaf 12 juni 2026 neemt de Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND) het proces over in het kader van de Screeningsverordening van het Europese Asiel- en Migratiepact. De IND heeft weliswaar aangegeven de quickcheck niet uit te zullen voeren zolang er geen solide wettelijke basis voor is, maar tegelijkertijd bestaat een politieke wens om gegevensdragers van asielzoekers wel te onderzoeken.⁵ Gelet op het belang van een gedegen I&R-proces, benadrukt de Inspectie JenV de noodzaak om de waarborgen rond dat proces goed in te regelen. De Inspectie JenV benadrukt hierbij ook het belang van een betrouwbare overheid die rechtmatig handelt. Zij deelt dan ook haar bevindingen zodat die bij het door het departement opgezette wetgevingstraject betrokken kunnen worden. Daarnaast zijn haar bevindingen een terugblik op de opdracht die in dit kader aan de DISA is verleend.

In deze brief licht de Inspectie JenV haar bevindingen, conclusies en aanbevelingen toe. De Inspectie JenV zal eerst bespreken wat de quickcheck inhoudt en hoe de DISA die uitvoert. Daarna bespreekt zij haar bevindingen over de juridische grondslag en waarom die ontoereikend is. Vervolgens licht de Inspectie JenV haar zorgen toe rondom het vragen van toestemming aan asielzoekers voor het uitvoeren de quickcheck. Tot slot gaat de Inspectie JenV in op de aanpassingen in het proces die de DISA heeft gedaan om tegemoet te komen aan de ontoereikende juridische grondslag.

De quickcheck

De quickcheck is onderdeel van het I&R-proces bij de DISA. Tijdens dit proces worden gegevens verzameld en geregistreerd over de identiteit, nationaliteit en verblijfsstatus van een asielzoeker. Naast een intake, kort gehoor en afname van biometrie, worden door middel van de quickcheck gegevensdragers van asielzoekers onderzocht op informatie over hun identiteit.

Over het doel van de quickcheck bestaat een verschil in opvatting tussen het departement als opdrachtgever en de DISA als uitvoerder. Volgens het departement wordt de quickcheck in ieder geval uitgevoerd met als doel het identificeren en registreren van asielzoekers en het opvangen van veiligheidssignalen. Onder dat laatste worden bijvoorbeeld foto's van wapenbezit, kinderporno of foto's of video's van extreem geweld verstaan. Volgens de DISA is het doel van de quickcheck enkel de identificatie en registratie van asielzoekers. De DISA mag de gegevensdrager namelijk alleen doorzoeken op identificerende

⁴ [Dienst Identificatie en Screening Asiel \(DISA\) stopt: 80 banen weg in Ter Apel - RTV Noord](#)

⁵ Kamerstukken II 2026/27, [36871-64](#)

documenten, en is niet bevoegd om veiligheidssignalen te verzamelen en te duiden, aldus de DISA.⁶ Echter staat in de 'Data Protection Impact Assessment' (DPIA) die de DISA heeft opgesteld dat het opvangen van veiligheidssignalen wel degelijk een doel van de quickcheck is.

Hoe de quickcheck uitgevoerd moet worden is voornamelijk vastgelegd in de 'Werkinstructie quickcheck'.⁷ Tijdens de quickcheck onderzoekt een DISA-medewerker handmatig de fotogalerij, contactenlijst, applicaties en het berichtenverkeer op de gegevensdrager op informatie over de identiteit en nationaliteit van de asielzoeker. De medewerker noteert informatie over het toestel en de simkaart en welke sociale media-accounts hij aantreft op de gegevensdrager. Daarna bekijkt hij de foto's die opgeslagen staan op de gegevensdrager. Als de medewerker identificerende documenten aantreft op de telefoon, maakt hij daar een foto van met een camera van de DISA die hij opslaat in de DISApp. Dat is de applicatie die de DISA gebruikt voor zijn proces. De medewerker mag volgens de werkinstructie niet actief zoeken naar veiligheidssignalen, maar het kan voorkomen dat hij die toch aantreft op de gegevensdrager, bijvoorbeeld wanneer hij de opgeslagen foto's doorzoekt. Als dat gebeurt, moet hij dat melden bij de dagcoördinator. Die beslist of contact moet worden opgenomen met de politie. Hoeveel veiligheidssignalen worden opgevangen en doorgezet naar de politie is niet duidelijk; de DISA houdt daar geen cijfers van bij, omdat hij daarvoor niet bevoegd is.

Bevindingen

1. De wettelijke grondslag van de quickcheck is ontoereikend

De DISA voert, net als de AVIM destijds, de quickcheck uit op basis van artikel 55, tweede lid van de Vreemdelingenwet 2000. De Afdeling heeft over deze bepaling geoordeeld dat het geen toereikende wettelijke grondslag is voor het zonder toestemming onderzoeken van een telefoon.⁸ Die bepaling schrijft namelijk niet voor in welke omstandigheden en onder welke voorwaarden een mobiele telefoon mag worden onderzocht en dat blijkt ook niet uit andere wetgeving. Artikel 55, tweede lid van de Vreemdelingenwet 2000 biedt daarom volgens de Afdeling onvoldoende bescherming tegen willekeurig optreden bij de beslissing om een mobiele telefoon al dan niet te onderzoeken. Kortom, de door de DISA en het departement gestelde wettelijke grondslag wordt door de Afdeling niet zonder meer onderschreven, zeker niet als de asielzoeker geen toestemming heeft verleend voor de quickcheck. Dit geldt overigens ook voor de uitvoering van de quickcheck door AVIM. Die hanteerde immers dezelfde wettelijke grondslag als de DISA.

2. 'Toestemming' als aanvulling op de wettelijke grondslag is bedenkelijk

De gebreken in de wettelijke grondslag zijn bekend bij de DISA en het departement. Om tegemoet te komen aan de jurisprudentie van de Afdeling heeft

⁶ Beantwoording aanvullende vragen door de DISA.

⁷ Hoe de resultaten van de quickcheck moeten worden geregistreerd staat in de 'Werkinstructie DISApp'. Of wel of geen quickcheck van de gegevensdrager wordt uitgevoerd volgt uit de 'Werkinstructie intake'.

⁸ Zie de uitspraken van 25 januari 2025, [ECLI:NL:RVS:2025:132](#), onder 4 tot en met 4.3, en die van 14 juli 2025, [ECLI:NL:RVS:2025:3180](#), onder 4 en 4.1.

de DISA in overleg met het departement besloten om tijdens het intakegesprek toestemming te vragen aan de asielzoeker voor de quickcheck.⁹ Het departement is ervan uitgegaan dat artikel 55, tweede lid van de Vreemdelingenwet in combinatie met toestemming op grond van de AVG wel voldoende juridische grondslag biedt om de quickcheck uit te voeren. De Inspectie JenV heeft ernstige bedenkingen over of de gekozen constructie een deugdelijke grondslag oplevert.

In beginsel is 'toestemming' een geldige verwerkingsgrond volgens de AVG.¹⁰ Maar de toestemmingsverwerkingsgrond is meestal niet van toepassing wanneer het de relatie burger-overheid betreft. Een van de eisen aan de toestemming is namelijk dat die in vrijheid is gegeven, dus zonder druk om toestemming te geven. Door het inherente machtsverschil tussen burgers en de overheid kan er niet zonder meer van worden uitgegaan dat de burger die toestemming in vrijheid heeft verleend.¹¹ Dit geldt zeker wanneer die burger een asielzoeker is die voor zijn verblijfsrecht afhankelijk is van de overheid. Daarnaast moet de asielzoeker voldoende geïnformeerd zijn over de doelen en de uitvoering van de quickcheck en gevolgen van het al dan niet geven van toestemming om uiteindelijk toestemming te kunnen geven. De verantwoordelijkheid daarvoor ligt bij de DISA.

Tijdens de inspectiebezoeken heeft de Inspectie JenV in alle geobserveerde gevallen waargenomen dat asielzoekers tijdens de intake niet volledig geïnformeerd worden over de doelen, uitvoering en gevolgen van het al dan niet geven van toestemming voor het uitlezen van hun gegevensdragers.¹² Hoe de intake uitgevoerd moet worden is vastgelegd in de 'Werkinstructie intake'. Over de manier waarop om toestemming gevraagd moet worden tijdens die intake zijn geen richtlijnen in de Werkinstructie intake opgenomen.¹³ In de meeste gevallen die de Inspectie JenV heeft geobserveerd is de volgende vraag aan de asielzoeker gesteld: „Geeft u toestemming dat mijn collega uw telefoon uitleest¹⁴ voor de vaststelling van uw identiteit?”. De DISA vraagt asielzoekers weliswaar om toestemming voor de quickcheck, maar op dat moment heeft de asielzoeker eventuele identificerende documenten al overgelegd en zijn telefoon en andere gegevensdragers reeds ingeleverd. Ook wordt slechts een van de doelen van de quickcheck vermeld, namelijk de identificatie van de asielzoeker. Er wordt niet vermeld dat een ander doel van de quickcheck het opvangen van

⁹ Naar aanleiding van de in voetnoot 2 genoemde uitspraak van de Afdeling van 3 april 2024, heeft het voormalige ministerie van Asiel en Migratie besloten om aanvullende waarborgen voor het onderzoeken van gegevensdragers op te nemen in het Voorschrift Vreemdelingen. Dat is echter tot op heden niet gebeurd.

¹⁰ Zie artikel 6, aanhef en eerste lid, AVG.

¹¹ Vergelijk overweging 43 van de AVG.

¹² Werkbezoek 1 op 11 december 2025, 5 intakes. Werkbezoek 2 op 2 februari 2026, 24 intakes. Totaal aantal intakes: 29.

¹³ Bij het wederhoor heeft de DISA een aantal aangepaste werkinstructies meegestuurd. Deze werkinstructies zijn aangepast naar aanleiding van de aanvullende vragen en observaties van de inspectie. Het gaat om de 'Werkinstructie intake' en de 'Werkinstructie DISApp'. Uit de documenteigenschappen blijkt dat die versies dateren van 5 februari 2026, dus na de inspectiebezoeken. Daarom heeft de inspectie die niet kunnen betrekken bij haar onderzoek. Daarbij komt dat de inspectie op 6 februari 2026 aanvullende vragen heeft gesteld over de werkinstructies die zij eerder had ontvangen, waarop de DISA op 25 februari 2026 heeft gereageerd, zonder de nieuwe werkinstructies toe te lichten.

¹⁴ "Uitleest" verwijst in dit geval naar het handmatig doorzoeken van de gegevensdrager tijdens de quickcheck en niet naar een geautomatiseerd proces.

veiligheidssignalen is, noch of er gevolgen zijn als de asielzoeker geen toestemming geeft.

Verder volgt uit het onderzoek dat medewerkers bij het vragen om toestemming voor de quickcheck moeten vermelden dat het geven van toestemming niet verplicht is en geen gevolgen heeft voor de asielaanvraag. De Inspectie JenV heeft echter maar bij twee van de 29 geobserveerde intakes waargenomen dat de medewerker dat vermeldde. In de Werkinstructie intake wordt dit vereiste in de werkwijze bovendien ook niet genoemd, althans niet in de versie die gold tijdens de inspectiebezoeken.¹⁵ Ondanks dat doorgaans niet vermeld wordt dat toestemming geven niet verplicht is, heeft de DISA aangegeven dat het regelmatig voorkomt dat een asielzoeker geen toestemming verleent. Echter is dit niet inzichtelijk doordat de DISA hier geen cijfers van bijhoudt.

Datum
30 april 2026

Onze referentie
7466277

Desgevraagd heeft de DISA aangegeven de quickcheck nog uit te voeren, omdat de opdrachtgever – in dit geval het departement – de opdracht niet heeft gewijzigd. Hoewel de DISA het departement heeft verzocht om de opdracht aan de DISA te herzien, blijft de DISA de quickcheck uitvoeren terwijl deze wijziging uitblijft en de DISA bekend is met de gebreken. Dit baart de Inspectie JenV zorgen, omdat dit mogelijk de rechtmatigheid van de taakuitvoering raakt. Hierbij betreft de Inspectie JenV dat de privacy officer van het ministerie van Justitie en Veiligheid de DISA heeft geadviseerd om de uitvoer van de quickcheck op gegevensdragers en sociale media op te schorten zolang een specifieke wettelijke grondslag ontbreekt die een dergelijke inbreuk op de privacy rechtvaardigt, ongeacht het standpunt van de opdrachtgever.

3. Waarborgen in het proces van de quickcheck voldoen niet

De DISA heeft recentelijk zelf geprobeerd enkele, naar eigen zeggen, waarborgen in te bouwen in het operationele proces van de quickcheck om verder tegemoet te komen aan de jurisprudentie van de Afdeling.¹⁶ Het gaat hier om de volgende waarborgen:

- 1) de quickcheck wordt alleen uitgevoerd in zaken waarin de aanvrager geen 'echt' bevonden documenten kan overleggen op basis waarvan de identiteit en herkomst vastgesteld kunnen worden; en
- 2) er worden geen foto's en of kopieën gemaakt van signalen over de openbare orde of nationale veiligheid. De DISA heeft namelijk geen wettelijke grondslag om die informatie vast te leggen.

De Inspectie JenV stelt voorop dat het gebrek aan een wettelijke grondslag niet gecompenseerd kan worden door aanvullende waarborgen in het operationele proces door te voeren. Daarnaast heeft de Inspectie JenV twijfels over de effectiviteit van deze waarborgen voor de bescherming van de rechten van asielzoekers.

Over de eerste waarborg stelt de Inspectie JenV het volgende vast. Volgens de DISA heeft een quickcheck geen toegevoegde waarde wanneer de identiteit van een asielzoeker kan worden vastgesteld op basis van 'echt' bevonden

¹⁵ Zie voetnoot 13.

¹⁶ Nota van de DISA van 2 december 2025.

documenten. De DISA is echter niet bevoegd om de echtheid van documenten vast te stellen; dat doet de Immigratie- en Naturalisatiedienst pas later in de asielpcedure wanneer het I&R-proces al is afgerond. In de praktijk betekent dit dan ook dat tijdens het I&R-proces in een merendeel van de gevallen de quickcheck wordt uitgevoerd als de asielzoeker daarvoor toestemming geeft, ook wanneer die asielzoeker een identificerend document heeft overgelegd.¹⁷ De voorwaarde voor het niet uitvoeren van de quickcheck is dat een document 'echt' bevonden is, terwijl het in het I&R-proces niet mogelijk is om de echtheid van een document vast te stellen, ondermijnt de uitvoerbaarheid van deze waarborg.

Over de tweede waarborg merkt de Inspectie JenV het volgende op. Dat de DISA geen foto's of kopieën meer maakt van signalen over de openbare orde of nationale veiligheid, omdat daar geen wettelijke grondslag voor is, kan de Inspectie JenV op zichzelf volgen. Daar staat tegenover dat de Inspectie JenV het wel zorgelijk vindt dat de DISA, ondanks het ontbreken van een wettelijke grondslag, wel gegevensdragers doorzoekt en signalen van nationale veiligheid opvangt terwijl de DISA daar niet voor bevoegd is. De Inspectie JenV begrijpt dat de wens bestaat om dergelijke signalen op te vangen en door te geven aan de politie, maar het gebrek aan een wettelijke grondslag daarvoor maakt verdere verwerking en eventuele strafrechtelijke opvolging van die signalen kwetsbaar.

Conclusies

Op basis van de bevindingen concludeert de Inspectie JenV dat de wettelijke grondslag waarop de DISA de quickcheck uitvoert, ontoereikend is. Momenteel wordt gewerkt op basis van toestemming van de asielzoeker als grondslag. Gelet op de afhankelijkheidspositie van de asielzoeker ten opzichte van de overheid en de gebrekkige informatievoorziening, roept deze constructie vragen op over de rechtmatigheid. De Inspectie JenV acht dit relevant vanuit haar toezicht op de rechtmatige taakuitvoering. De gestelde aanvullende waarborgen doen daar niet aan af. Immers, het gebrek aan een wettelijke grondslag kan niet worden gecompenseerd met beleid of veranderingen in het operationele proces.

De Inspectie JenV tilt zwaar aan de omstandigheid dat de problematiek rondom de grondslag bekend is bij zowel de DISA als de opdrachtgever het departement en dat er geen adequate oplossing voor is gevonden. Weliswaar loopt er een wetgevingstraject om de wettelijke grondslag te verankeren, maar dat neemt niet weg dat de huidige wettelijke grondslag nog steeds ontoereikend is en de quickcheck doorgang heeft gevonden.

Op grond van het bovenstaande doet de Inspectie JenV de volgende aanbevelingen.

Aanbevelingen aan de minister van Asiel en Migratie

- Zorg met urgentie voor een solide wettelijke grondslag voor de quickcheck en heroverweeg de werkwijze totdat die grondslag er is.

¹⁷ Beantwoording aanvullende vragen door de DISA. Ook heeft de Inspectie JenV tijdens de inspectiebezoeken van 11 december 2025 en 2 februari 2026 meermaals waargenomen dat de DISA-medewerker om toestemming vroeg terwijl de asielzoeker een paspoort of identiteitskaart had overgelegd. De mogelijke echtheid van die documenten werd niet besproken. In een geval verleende de asielzoeker geen toestemming voor de quickcheck.

- Zorg voor een goede overdracht van het I&R-proces van de DISA naar de IND, inclusief de nodige toekomstige waarborgen en bevoegdheden ten aanzien van het onderzoeken van gegevensdragers.

De Inspectie JenV blijft de opvolging van deze aanbevelingen nadrukkelijk volgen en blijft graag op de hoogte. Een afschrift van deze brief wordt verzonden aan de DISA, het departement en de IND.

Hoogachtend,

E.G.M. Huijzer
Waarnemend Inspecteur-Generaal

**Inspectie Justitie en
Veiligheid**
Directie Beschermen, Straffen
en Handhaving
Afd. Beschermen

Datum
30 april 2026

Onze referentie
7466277